

ยุทธศาสตร์และแผนพัฒนาการเกษตรเพื่อขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศ

วิริยะ คล้ายแดง

วิทยาการชำนาญการพิเศษ

กลุ่มงานบริการวิชาการ 2 สำนักวิชาการ

บทนำ

ภาคเกษตรมีบทบาทความสำคัญอย่างยิ่งต่อระบบเศรษฐกิจของประเทศ เพราะเกษตรกรรมเป็นอาชีพพื้นฐานของคนไทยมาทุกยุคทุกสมัย และประชากรส่วนใหญ่อยู่ในภาคเกษตร การพัฒนาภาคเกษตรจึงเป็นเป้าหมายที่สำคัญของการพัฒนาประเทศมาตลอด สาขาเกษตรเป็นสาขาที่ได้รับความสำคัญอย่างสูงในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติทุกฉบับ

ในปี 2557 เมื่อคณะรักษาความสงบแห่งชาติเข้ามาปฏิรูปประเทศ ได้มีนโยบายเร่งด่วนเพื่อมุ่งการพัฒนาภาคเกษตรใน 4 ด้าน ได้แก่ การพัฒนาเกษตรกรและกลุ่มเกษตรกร การพัฒนาการผลิตสินค้าเกษตร การพัฒนาทรัพยากรการเกษตร และการพัฒนาการบริหารจัดการภาครัฐ โดยมีสภาปฏิรูปแห่งชาติเป็นผู้ศึกษาพิจารณาประเด็นการปฏิรูปด้านการเกษตรและสหกรณ์ ซึ่งผลการพิจารณาทำให้ได้ “แนวทางการปฏิรูปภาคเกษตรของประเทศสู่การพัฒนาการเกษตรกรรมอย่างยั่งยืน” เพื่อให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการขับเคลื่อนการปฏิรูปภาคเกษตรต่อไป (วิริยะ คล้ายแดง, 2558, น.2)

กระทรวงเกษตรและสหกรณ์เป็นหน่วยงานหลักที่สำคัญในการขับเคลื่อนการปฏิรูปภาคเกษตร ได้ดำเนินงานตามแนวทางการปฏิรูปภาคเกษตรของประเทศสู่การพัฒนาการเกษตรกรรมอย่างยั่งยืน โดยได้จัดทำยุทธศาสตร์เกษตรและสหกรณ์ ระยะ 20 ปี ตั้งแต่ พ.ศ. 2560 - 2579 และแผนพัฒนาการเกษตร ในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 ระยะ 5 ปี ตั้งแต่ พ.ศ. 2560 - 2564 เพื่อใช้เป็นแผนหลักในการกำหนดทิศทางการดำเนินงานและเป้าหมายของภาคการเกษตร และเป็นแนวทางหลักในการขับเคลื่อนปฏิรูปภาคเกษตรระยะยาว อันจะส่งผลต่อการปฏิรูปประเทศที่เสถียรภาพและยั่งยืนต่อไป

ยุทธศาสตร์เกษตรและสหกรณ์ ระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2560 – 2579)

กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ โดยสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร ได้จัดทำยุทธศาสตร์ด้านการเกษตรระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2560 - 2579) ในการขับเคลื่อนการปฏิรูปภาคเกษตรเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของเกษตรกร เป็นการวางรากฐานการพัฒนาในระยะยาว นำไปสู่การพัฒนาและแก้ไขปัญหาอย่างเป็นระบบ และเพื่อเป็นกรอบการดำเนินงานในการพัฒนาภาคการเกษตรให้สามารถดำเนินการได้อย่างต่อเนื่องและมีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับยุทธศาสตร์และแผนพัฒนาที่สำคัญ ได้แก่ ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2560 - 2579) ทั้ง 6 ยุทธศาสตร์ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 แผนปฏิรูปของสภาขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศ และยังมี

สอดคล้องกับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนหรือ Sustainable Development Goals (SDGs) ซึ่งเป็นเป้าหมายการพัฒนาในระดับโลกขององค์การสหประชาชาติ (กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, 2559 ข, น. 2 - 3)

ยุทธศาสตร์เกษตรและสหกรณ์ ระยะ 20 ปี (กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, 2559ข, น. 6) มีวิสัยทัศน์คือ “เกษตรกรรมมั่นคง ภาคการเกษตรมั่งคั่ง ทรัพยากรการเกษตรยั่งยืน” ยึดหลักการแนวคิด 3 ประการ ได้แก่ ประการแรก เกษตรกรมีข้อมูลข่าวสารและความรู้ความสามารถทันสถานการณ์พึ่งพาตนเองได้ ประการที่สอง ตลาดนำกระบวนการผลิตและสินค้าเกษตรมีคุณภาพมาตรฐานความปลอดภัย และประการที่สาม พื้นที่เกษตรมีการบริหารจัดการอย่างมีประสิทธิภาพด้วยเทคโนโลยีและนวัตกรรม โดยตั้งเป้าในอีก 20 ปีข้างหน้า เกษตรกรจะมีรายได้เพิ่มขึ้น อย่างน้อย 13,000 ดอลลาร์ต่อคนต่อปี หรือ 390,000 บาทต่อคนต่อปี และมีเป้าประสงค์ของยุทธศาสตร์เกษตรและสหกรณ์ ระยะ 20 ปี ไว้ 4 เป้าหมาย ได้แก่

- 1) เกษตรกรมีความสามารถในอาชีพของตนเอง (Smart Farmers)
- 2) สถาบันเกษตรกรมีประสิทธิภาพในการดำเนินงาน (Smart Agricultural Groups)
- 3) สินค้าเกษตรมีคุณภาพมาตรฐานตรงตามความต้องการของตลาด (Smart Agricultural Products)
- 4) พื้นที่เกษตรและภาคการเกษตรมีศักยภาพ (Smart Area/Agriculture)

ยุทธศาสตร์เกษตรและสหกรณ์ ระยะ 20 ปี มีวางแผนทางการดำเนินการไว้ 5 ยุทธศาสตร์ ประกอบด้วย (กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, 2560, น. 5)

ยุทธศาสตร์ที่ 1 สร้างความเข้มแข็งให้เกษตรกรและสถาบันเกษตรกร โดยพัฒนาเกษตรกรให้มีความสามารถในอาชีพของตนเอง หรือ Smart Farmer ในด้านต่าง ๆ ซึ่งตั้งเป้าหมายว่าอีก 5 ปี จะมี Smart Farmer 2.5 ล้านคน ด้วยการนำเทคโนโลยีและนวัตกรรมให้เกษตรกรได้เรียนรู้ และพัฒนาศูนย์เพิ่มประสิทธิภาพการเกษตรจำนวน 882 ศูนย์ทั่วประเทศเพื่อส่งเสริมให้เกษตรกรมีตัวอย่างที่ดีในการทำเกษตร รวมไปถึงบริหารจัดการแรงงานภาคเกษตรและเทคโนโลยีเพื่อทดแทนแรงงานอย่างเป็นระบบเพื่อรองรับสังคมเกษตรสูงอายุ

ยุทธศาสตร์ที่ 2 เพิ่มประสิทธิภาพการผลิตและยกระดับมาตรฐานสินค้า โดยการพัฒนาประสิทธิภาพการผลิตและคุณภาพมาตรฐานสินค้าสู่มาตรฐานระดับสากล ใช้วิทยาศาสตร์เทคโนโลยีและความรู้แบบองค์รวม รวมถึงการส่งเสริมการเกษตรตลอดโซ่อุปทาน (จากเกษตรกรไปจนถึงผู้ประกอบการธุรกิจเกษตรรายใหญ่) ให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาดเพื่อมุ่งสู่การเป็นฟาร์มอัจฉริยะ นำหลักการทำเกษตรแบบแปลงใหญ่ที่มีผู้จัดการแปลงเกษตรใหญ่เป็นแกนหลัก แล้วให้สมาชิกเกษตรกรมารวมตัวกันมีการช่วยกันคิดช่วยกันทำ ซึ่งจะมีการบริหารจัดการมีกฎเกณฑ์และมาตรฐาน ส่งผลให้การผลิตสินค้าเกษตรอย่างเป็นระบบ

ยุทธศาสตร์ที่ 3 เพิ่มความสามารถในการแข่งขันภาคการเกษตรด้วยเทคโนโลยีและนวัตกรรม โดยการพัฒนาเทคโนโลยีและนวัตกรรมเพื่อการขับเคลื่อนเกษตร 4.0 ภายใต้ Thailand 4.0 ซึ่งจะบริหารจัดการเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการเกษตร ให้เกษตรกรเข้าถึงและนำไปใช้ประโยชน์ได้อย่างทั่วถึง รวมถึงการพัฒนาวิจัยและสารสนเทศให้ไปสู่เชิงพาณิชย์ ประชาสัมพันธ์และเชื่อมโยงเครือข่ายข้อมูลในระดับโลก เช่น การนำ Agri Map มาเป็นฐานในการทำเกษตร เพื่อให้เกษตรกรสามารถทำเกษตรได้อย่างถูกต้องตั้งแต่เริ่มต้น

ซึ่งยุทธศาสตร์นี้ มีตัวชี้วัดคือ ผลงานวิจัยและนวัตกรรมที่มีการพัฒนาต่อยอดเพื่อนำไปสู่การใช้ประโยชน์จริง และจำนวนของเกษตรกรที่ได้รับการถ่ายทอดนวัตกรรมการเกษตรนำไปประยุกต์ใช้ประโยชน์ได้

ยุทธศาสตร์ที่ 4 บริหารจัดการทรัพยากรการเกษตรและสิ่งแวดล้อมอย่างสมดุลและยั่งยืน โดยการบริหารจัดการทรัพยากรการเกษตรอย่างยั่งยืนที่สอดคล้องกับ SDGs รวมถึงการฟื้นฟูและอนุรักษ์ทรัพยากรการเกษตร ให้มีความสมดุลและยั่งยืน ซึ่งยุทธศาสตร์นี้ มีตัวชี้วัดคือ จำนวนพื้นที่การเกษตรที่ได้รับการอนุรักษ์ปรับปรุงและฟื้นฟู จำนวนพื้นที่ชลประทานเพิ่มมากขึ้น จำนวนพื้นที่ที่ได้รับประโยชน์จากแหล่งน้ำเพิ่มมากขึ้น และจำนวนพื้นที่เกษตรกรรมยั่งยืนเพิ่มมากขึ้น

ยุทธศาสตร์ที่ 5 พัฒนาระบบบริหารจัดการภาครัฐ โดยการพัฒนาคูคลากรและนักวิจัยให้เป็น Smart officers และ Smart researchers สามารถเชื่อมโยงและบูรณาการการทำงานของหน่วยงานทุกภาคส่วน โดยกลไกประชารัฐและปรับระบบบริหารงานให้ทันสมัย รวมถึงปรับปรุงและพัฒนากฎหมายด้านการเกษตร เพื่อรองรับบริบทการเปลี่ยนแปลง ซึ่งยุทธศาสตร์นี้ มีตัวชี้วัดคือ มีกฎหมายที่ได้รับการยกเว้นหรือแก้ไขปรับปรุง มีกฎหมายใหม่ที่จัดทำขึ้น ส่วนราชการในสังกัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์มีการปรับปรุงโครงสร้าง และมีข้าราชการกระทรวงเกษตรฯ ที่เป็น Smart Officers เพิ่มมากขึ้น

แผนพัฒนาการเกษตร ในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 - 2564)

แผนพัฒนาการเกษตร ในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 ตั้งแต่ พ.ศ. 2560 - 2564 จัดทำโดยสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ซึ่งเป็นภารกิจตามพระราชบัญญัติ เศรษฐกิจการเกษตร พ.ศ. 2522 โดยมีการระดมความคิดเห็นจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาสังคม เกษตรกร สถาบันการศึกษา ผู้ทรงคุณวุฒิ ทั้งในส่วนกลางและภูมิภาค ซึ่งแผนพัฒนาการเกษตรฯ ถือเป็นส่วนหนึ่งของแผนยุทธศาสตร์เกษตรและสหกรณ์ ระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2560 - 2579) ที่เป็นกรอบแนวทางสำคัญในการขับเคลื่อนการพัฒนาภาคการเกษตร และสอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 - 2564) รวมถึงยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี ที่เป็นนโยบายรัฐบาล โดยแผนพัฒนาการเกษตรฯ ฉบับนี้มีวิสัยทัศน์คือ “ภาคเกษตรก้าวไกลด้วยเทคโนโลยีและนวัตกรรม ตลาดนำการผลิต ชีวิตเกษตรกรมีคุณภาพ ทรัพยากรการเกษตรมีความสมดุลและยั่งยืน” ซึ่งครอบคลุมการพัฒนาภาคการเกษตรใน 5 ด้าน ประกอบด้วย การสร้างความเข้มแข็งให้เกษตรกรและสถาบันเกษตรกร การเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการสินค้าเกษตรตลอดโซ่อุปทาน การเพิ่มความสามารถในการแข่งขันด้วยเทคโนโลยีและนวัตกรรม การบริหารจัดการทรัพยากรการเกษตรและสิ่งแวดล้อมอย่างสมดุลและยั่งยืน และการพัฒนาระบบบริหารจัดการภาครัฐ ซึ่งจะเป็นส่วนหนึ่งที่ช่วยขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศสู่ความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืนได้ในท้ายที่สุด (กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, 2559ก, น. ก)

เป้าหมายสำคัญของแผนพัฒนาการเกษตร ในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 - 2564) ประกอบด้วย 5 ประเด็น คือ (เปิดแผนพัฒนาเกษตรใหม่, 2559, น. 5)

- 1) ความผาสุกของเกษตรกรเพิ่มขึ้นอยู่ที่ระดับร้อยละ 85 ในปี 2564
- 2) เกษตรกรมีรายได้เงินสดสุทธิทางการเกษตรเพิ่มขึ้นเป็น 59,460 บาทต่อครัวเรือนในปี 2564

3) เศรษฐกิจภาคเกษตรเติบโตเฉลี่ยร้อยละ 3 ต่อปี

4) จำนวนงานวิจัย เทคโนโลยี และนวัตกรรมด้านการเกษตรถูกนำไปใช้ประโยชน์เพิ่มขึ้นอย่างน้อย ร้อยละ 5 ต่อปี

5) ทรัพยากรการเกษตรได้รับการฟื้นฟูและใช้ประโยชน์อย่างสมดุลและยั่งยืนเพิ่มขึ้น

ด้านตัวชี้วัดแผนพัฒนาการเกษตร ในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 - 2564) ได้กำหนดตัวชี้วัดไว้ 5 ประเภท ได้แก่ (กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, 2559 ก, น. 42)

1) ดัชนีความผาสุกของเกษตรกร

2) รายได้เงินสดสุทธิทางการเกษตร

3) GDP ภาคเกษตร

4) จำนวนงานวิจัย เทคโนโลยีและนวัตกรรมที่นำไปใช้ประโยชน์

5) ทรัพยากรการเกษตรที่มีการบริหารจัดการอย่างมีประสิทธิภาพ

แผนพัฒนาการเกษตร ในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 - 2564) กำหนดยุทธศาสตร์และแนวทางการพัฒนาไว้ 5 ยุทธศาสตร์ ซึ่งสอดคล้องกับยุทธศาสตร์เกษตรและสหกรณ์ ระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2560 - 2564) ดังนี้ (กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, 2559 ก, น. ข-จ)

ยุทธศาสตร์ที่ 1 สร้างความเข้มแข็งให้กับเกษตรกรและสถาบันเกษตรกร เพื่อให้เกษตรกรพึ่งพาตนเองได้ มีความมั่นคงและภาคภูมิใจในการประกอบอาชีพเกษตรกรรม รวมทั้งพัฒนาศักยภาพของเกษตรกร และสถาบันเกษตรกรให้เป็นผู้ประกอบธุรกิจเกษตรบนพื้นฐานหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เสริมสร้างความภาคภูมิใจและความมั่นคงในการประกอบอาชีพเกษตรกรรมด้วยการสร้างและพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่เข้าสู่ภาคการเกษตร สร้างระบบสวัสดิการและดำเนินการปรับโครงสร้างหนี้สินให้กับเกษตรกร ส่งเสริมการทำเกษตรกรรมยั่งยืนให้เห็นผลในทางปฏิบัติ โดยเฉพาะการทำเกษตรแบบผสมผสาน เกษตรทฤษฎีใหม่ และเกษตรอินทรีย์ ซึ่งจะช่วยเพิ่มรายได้ให้กับเกษตรกร รวมทั้งส่งเสริมการพัฒนาองค์ความรู้ของเกษตรกรสู่เกษตรกรมืออาชีพให้สามารถบริหารจัดการฟาร์มแบบครบวงจรตั้งแต่การผลิตแปรรูปและการตลาด ตลอดจนสร้างการรวมกลุ่มเกษตรกรให้เข้มแข็ง และสามารถเชื่อมโยงเครือข่ายของเกษตรกรและสถาบันเกษตรกรได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ยุทธศาสตร์ที่ 2 เพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการสินค้าเกษตรตลอดโซ่อุปทาน เพื่อลดต้นทุนการผลิตและสร้างโอกาสในการแข่งขันของสินค้าเกษตร ใช้การตลาดนำการผลิตด้วยการส่งเสริมการผลิตสินค้าเกษตรในรูปแบบแปลงใหญ่ มีการบริหารจัดการร่วมกันระหว่างภาครัฐ เกษตรกร กับภาคเอกชน เพื่อให้สินค้าเกษตรได้มาตรฐานรองรับความต้องการของตลาด ส่งเสริมการบริหารจัดการโซ่อุปทานสินค้าเกษตร สนับสนุนการจัดการองค์ความรู้ด้านโลจิสติกส์สินค้าเกษตรและโซ่อุปทานให้กับเกษตรกร สถาบันเกษตรกร และผู้ประกอบการธุรกิจเกษตร ส่งเสริมการเพิ่มมูลค่าสินค้าเกษตรโดยนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาสร้างเรื่องราว (Story) ให้กับสินค้าเกษตรและชุมชนเพื่อเป็นจุดขายสร้างความเป็นเอกลักษณ์และอัตลักษณ์ของสินค้าเกษตร สนับสนุนการจัดตั้งศูนย์กลางและพัฒนาระบบตลาดสินค้าเกษตร เสริมสร้างความมั่นคงทางอาหารอย่างยั่งยืน ตลอดจนสนับสนุนการจัดการความเสี่ยงที่จะกระทบต่อพืชผลทางการเกษตร การดำเนินงานดังกล่าวควรให้

ความสำคัญกับการสนับสนุนความร่วมมือระหว่างภาครัฐ เอกชน กับเกษตรกร รวมถึงส่งเสริมการค้าชายแดน การพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษและความร่วมมือระหว่างประเทศ ซึ่งจะเป็นส่วนสนับสนุนและสร้างผลประโยชน์ ร่วมกันในการพัฒนาระดับภูมิภาค

ยุทธศาสตร์ที่ 3 เพิ่มความสามารถในการแข่งขันภาคการเกษตรด้วยเทคโนโลยีและนวัตกรรม เพื่อพัฒนาการเกษตรของประเทศให้มีศักยภาพก้าวทันต่อการเปลี่ยนแปลงของโลก โดยส่งเสริมและสนับสนุน การวิจัยเทคโนโลยีและนวัตกรรมด้านการเกษตรอย่างต่อเนื่อง มุ่งเน้นความร่วมมือระหว่างภาครัฐกับ ภาคเอกชนในการลงทุนเพื่อการวิจัยและพัฒนา โดยกำหนดกรอบงานวิจัยและสร้างนวัตกรรมให้สอดคล้องกับ ความต้องการของพื้นที่พัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศการเกษตร และสร้างการเชื่อมโยงของข้อมูลอย่างเป็น ระบบ รวมถึงส่งเสริมการนำงานวิจัยเทคโนโลยีและนวัตกรรมมาใช้ประโยชน์ เน้นการเข้าถึงเทคโนโลยี การเกษตรของเกษตรกรรายย่อยและกลุ่มเกษตรกร เพื่อช่วยขับเคลื่อนการพัฒนาภาคการเกษตรให้สอดคล้อง กับการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืน

ยุทธศาสตร์ที่ 4 การบริหารจัดการทรัพยากรการเกษตรและสิ่งแวดล้อมอย่างสมดุลและยั่งยืน เป็นประเด็นสำคัญของการพัฒนาภาคเกษตรบนพื้นฐานการบริหารจัดการทรัพยากรการเกษตรที่มีอยู่อย่างจำกัด โดยเน้นการฟื้นฟูและอนุรักษ์ทรัพยากรการเกษตรให้คงความหลากหลายทางชีวภาพ สนับสนุนกิจกรรมเกษตร เชิงอนุรักษ์เพื่อคงความสมดุลของทรัพยากรธรรมชาติ ส่งเสริมการเกษตรที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม บริหาร จัดการทรัพยากรน้ำและพื้นที่ทำกินทางการเกษตร และสร้างภูมิคุ้มกันทางการเกษตรต่อการเปลี่ยนแปลง สภาพภูมิอากาศ

ยุทธศาสตร์ที่ 5 พัฒนาระบบบริหารจัดการภาครัฐ เป็นการปรับกระบวนการทำงานภายใน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติงานพัฒนาบุคลากรภาครัฐและกระบวนการทำงาน อย่างต่อเนื่องให้เป็นองค์กรที่มีความโปร่งใสตรวจสอบได้ตามหลักธรรมาภิบาล รวมทั้งพัฒนากฎหมายใหม่และ ปรับปรุงกฎหมายที่มีอยู่เดิมให้มีความทันสมัยสอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจและสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป ซึ่งการพัฒนาระบบบริหารจัดการภาครัฐจะช่วยให้เกิดความคล่องตัวในการปฏิบัติงานและเป็นการเตรียม ความพร้อมขององค์กรให้สามารถปรับตัวและทำงานในลักษณะบูรณาการร่วมกับหน่วยงานภายนอกได้อย่าง มีประสิทธิภาพ

สำหรับกระบวนการขับเคลื่อนแผนพัฒนาการเกษตรฯ ไปสู่การปฏิบัตินั้น กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ได้ใช้แผนงานและโครงการสำคัญภายในแต่ละยุทธศาสตร์สำหรับเป็นกลไกขับเคลื่อนเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย และการปฏิบัติเพื่อให้เกิดผลอย่างเป็นรูปธรรม

บทสรุปและความคิดเห็นของผู้ศึกษา

ยุทธศาสตร์เกษตรและสหกรณ์ ระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2560 - 2579) ถือเป็นแผนหลักในการกำหนด ทิศทางการดำเนินงานและเป้าหมายของภาคการเกษตร มีวิสัยทัศน์คือ “เกษตรกรรมมั่นคง ภาคการเกษตรมั่นคง ทรัพยากรการเกษตรยั่งยืน” ส่วนแผนพัฒนาการเกษตร ในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 - 2564) ถือเป็นกรอบแนวทางสำคัญในการขับเคลื่อนการพัฒนาภาคการเกษตรในระยะ 5 ปี

และกำหนดแผนให้สอดคล้องตามยุทธศาสตร์เกษตรและสหกรณ์ ระยะ 20 ปี โดยมีวิสัยทัศน์ที่ชัดเจนมากขึ้นคือ “ภาคเกษตรก้าวไกลด้วยเทคโนโลยีและนวัตกรรม ตลาดนำการผลิต ชีวิตเกษตรกรมีคุณภาพ ทรัพยากร การเกษตรมีความสมดุลและยั่งยืน”

เมื่อพิจารณาในส่วนยุทธศาสตร์หรือแนวทางการพัฒนานั้น ทั้งยุทธศาสตร์เกษตรและสหกรณ์ ระยะ 20 ปี และแผนพัฒนาการเกษตรฯ ได้กำหนดหลักการยุทธศาสตร์แนวทางเดียวกัน โดยยุทธศาสตร์เกษตร และสหกรณ์ ระยะ 20 ปี จะมียุทธศาสตร์ที่เป็นหลักสำคัญไว้ ส่วนแผนพัฒนาการเกษตรฯ นั้น จะใช้ยุทธศาสตร์ แนวทางเดียวกันและเพิ่มรายละเอียดมากขึ้น ทั้งนี้ เนื่องด้วยแผนพัฒนาการเกษตรฯ ก็ถือเป็นยุทธศาสตร์หนึ่ง ของยุทธศาสตร์เกษตรและสหกรณ์ ระยะ 20 ปี นั่นเอง

	<u>ยุทธศาสตร์เกษตรและสหกรณ์ ระยะ 20 ปี</u>	<u>แผนพัฒนาการเกษตร ระยะ 5 ปี</u>
<u>ยุทธศาสตร์ที่ 1</u>	สร้างความเข้มแข็งให้เกษตรกรและสถาบันเกษตรกร	สร้างความเข้มแข็งให้เกษตรกรและสถาบันเกษตรกร
<u>ยุทธศาสตร์ที่ 2</u>	เพิ่มประสิทธิภาพการผลิตและยกระดับมาตรฐานสินค้า	เพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการสินค้าเกษตรตลอดโซ่อุปทาน
<u>ยุทธศาสตร์ที่ 3</u>	เพิ่มความสามารถในการแข่งขันภาคการเกษตรด้วยเทคโนโลยีและนวัตกรรม	เพิ่มความสามารถในการแข่งขันภาคการเกษตรด้วยเทคโนโลยีและนวัตกรรม
<u>ยุทธศาสตร์ที่ 4</u>	บริหารจัดการทรัพยากรการเกษตรและสิ่งแวดล้อมอย่างสมดุลและยั่งยืน	บริหารจัดการทรัพยากรการเกษตรและสิ่งแวดล้อมอย่างสมดุลและยั่งยืน
<u>ยุทธศาสตร์ที่ 5</u>	พัฒนาระบบบริหารจัดการภาครัฐ	พัฒนาระบบบริหารจัดการภาครัฐ

เมื่อเปรียบเทียบยุทธศาสตร์ของยุทธศาสตร์เกษตรและสหกรณ์ ระยะ 20 ปี และแผนพัฒนาการเกษตรฯ กับนโยบายเร่งด่วนการพัฒนภาคเกษตรทั้ง 4 ด้านของคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ได้แก่ การพัฒนาเกษตรกรและกลุ่มเกษตรกร การพัฒนาการผลิตสินค้าเกษตร การพัฒนาทรัพยากรการเกษตร และการพัฒนาการบริหารจัดการภาครัฐ จะเห็นได้ว่าเป็นหลักการและแนวทางเดียวกัน

ผู้ศึกษามีความเห็นว่ายุทธศาสตร์เกษตรและสหกรณ์ ระยะ 20 ปี และแผนพัฒนาการเกษตรฯ นับว่าเป็นแนวทางหลักในการขับเคลื่อนปฏิรูปภาคเกษตรที่เป็นรูปธรรมชัดเจน หากสามารถดำเนินการและปฏิบัติได้ตามแผนงานต่าง ๆ ถึงร้อยละ 80 ของเป้าประสงค์ ย่อมถือว่าเป็นการปฏิรูปภาคเกษตรได้อย่างสมบูรณ์ และการเกษตรไทยก็จะก้าวข้ามวิธีการแบบดั้งเดิมสู่ยุคใหม่ เกษตรกรมีรายได้และคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นสู่ความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน ซึ่งทั้งยุทธศาสตร์เกษตรและสหกรณ์ ระยะ 20 ปี และแผนพัฒนาการเกษตร ระยะ 5 ปี เป็นนโยบายของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ที่สอดคล้องกับนโยบายของรัฐบาลเพื่อจะช่วยให้เป็นแนวทางการปฏิรูปประเทศอย่างเสถียรภาพและยั่งยืนต่อไปด้วยเช่นกัน

บรรณานุกรม

กระทรวงเกษตรฯ ขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ A4 ยกระดับมาตรฐานสินค้าเกษตรสู่ความยั่งยืน. (20 กุมภาพันธ์ 2560)

สยามรัฐ, น. 5. สืบค้นจาก ฐานข้อมูล iQNewsClip

กระทรวงเกษตรและสหกรณ์. (2559 ก). แผนพัฒนาการเกษตร ในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 - 2564). กรุงเทพฯ: กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

กระทรวงเกษตรและสหกรณ์. (2559 ข). ยุทธศาสตร์เกษตรและสหกรณ์ ระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2560 – 2579). กรุงเทพฯ: สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร.

เปิดแผนพัฒนาเกษตรใหม่ ชู 4 ยุทธศาสตร์เสนอกรม. (20 - 23 ตุลาคม 2559). ประชาชาติธุรกิจ, น. 5 (บนขวา). สืบค้นจาก ฐานข้อมูล iQNewsClip

วิริยะ คล้ายแดง. (2558). การปฏิรูปภาคเกษตร. กรุงเทพฯ : สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร.